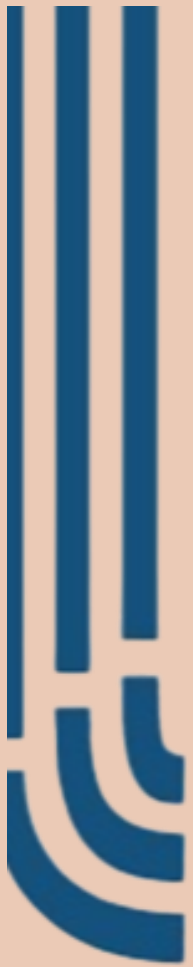

"יש הבאים לארץ כעב, ויש הבאים כיונים"
מצגת מלווה למערך שיעור בנושא
עליה, הגירה וקליטה

"בְּנֵי מֶרְחֹק יָבֹאוּ... מִי אֵלֶּה כָּעֵב תְּעוֹפִינָה וְכִיּוֹנִים אֶל אֲרֻבֹּתֵיהֶם... לְהָבִיא בְּנֵי מֶרְחֹק"

(ישעיה, פרק ס', פסוקים ד'- ט')

בקישור [זה](#) נוכל להאזין לשיר ולצפות בסרטון שהכינו ביישוב אלון שבות לטקס יום העצמאות בשנת תשע"ב (2012) לפסוקים מישעיה בלחנה של נעמי שמר.

בסרטון משולבות תמונות של עליה לארץ מאז קום המדינה ועד ימינו וביניהן גם תמונות של עולים המתגוררים ביישוב אלון שבות.

- איזו תמונה בסרטון הזכירה לכם את העלייה שלכם או של המשפחה שלכם לישראל ?
- איזה רגש עולה בכם כשאתם חושבים על הנסיבות שבהן עלתה המשפחה שלכם או עליהם לישראל ?

רשימת רגשות

רגשות שליליים:			רגשות חיוביים:		
עייפות	התנשאות	אדישות	קבלה	ידידות	אהבה
עלבון	הלם	אופללות	קלילות	יציבות	אהדה
עצב	זעם	איפה	רגישות	כוח	אופץ
פאניקה	חולשה	אכזבה	רוגע	פרץ	אופטימיות
פחד	חוסר בטחון	אפאטיות	רווחה	נאמנות	אושר
צער	חלחלה	אשמה	רוך	נחישות	אכפתיות
קנאה	חרדה	בדידות	רעננות	נחת	בטחון עצמי
רגישות	טינה	בהלה	שחרור	נינוחות	הודיה
רוגז	טפטום	בושה	שייכות	סבלנות	הנאה
רחמים עצמיים	ייאוש	גועל	שלווה	סיפוק	הערצה
ריקנות	כאב	געגועים	שלמות	עונג	הקלה
שאננות	כישלון	דאגה	שפחה	עוצמה	השלמה
שנאה	כעס	דיכאון	שקט	עידוד	התלהבות
שעמום	לחץ	דכדוך	תעוזה	עליזות	התפעלות
תיעוב	מבוכה	היסוס	תקווה	ערנות	חופש

מִי אֵלֶּה כָּעֵב תְּעוֹפִינָה וְכִיּוֹנִים אֶל אֲרֻבֹּתֵיהֶם”

(ישעיה פרק ס', פסוק ח').

יש הבאים לארץ כעב, ויש הבאים כיונים.

את העננים מסיעה הרוח ממקום למקום ללא יעד מוגדר;

אך היונים חוזרות אל ביתם, אל ארובותיהם.

ישנם יהודים המובלים בעל כורחם כעננים ממקום למקום,

ובמקרה נקלעים לארץ-ישראל;

ויש היודעים, כי ביאתם לארץ היא חזרה אל ביתם, כיונים אל

ארובותיהם.

(חיי הראי"ה, עמ' רב).

"וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהַנִּדְחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
וְהִשְׁתָּחוּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם"

(ישעיה, פרק כ"ז, פסוק י"ג. מצוטט בברכת שופרות בתפילת מוסף של ראש השנה)

מדרגות שונות יש בשופר של גאולה: שופר גדול, שופר בינוני ושופר קטן.

מהו לאמיתו של דבר שופר של גאולה?

בשם "שופר של משיח" אנו מתכוונים להתעוררות ולדחיפה הגורמת לתחייתו ולגאולתו
של עם ישראל. התעוררות זו היא התקיעה המקבצת את האובדים והנדחים ומביאה אותם
להר הקודש בירושלים.

השופר הגדול והמעולה, הוא רצון עם להיגאל כדי למלא את ייעודו הגדול שאינו יכול
להתמלא בהיותו גולה.

ויש שהרצון הזה נחלש, אבל נשאר לפחות הטבע האנושי הבריא. ומטבע אנושי בריא זה
מחולל רצון טבעי פשוט של אומה להקים את שלטונה בארצה, לקום ולהשתחרר, לחיות
חיי חופש פשוטים ככל העמים.

אולם, יש גם דרגה שלישית בשופר של משיח ואף היא מקבילה לשופר של ראש השנה:

שופר קטן, פסול, שתוקעים בו בהכרח, אם אין שופר כשר בנמצא, אם אפסה ההתלהבות והרצון לגאולה הנובע ממנה, אם גם הרגשה אנושית לאומית וטבעית ורצון של חיי לאום בכבוד גם הם אפסו, אם אי אפשר לתקוע בשופר כשר לגאולה- באים אויבי ישראל ותוקעים באזנינו לגאולה. הם מכריחים אותנו לשמוע קול שופר, הם מתריעים ומרעישים באזנינו ואינם נותנים לנו מנוח בגולה.

מי שלא שמע קול השופר הראשון, ואף לקול השופר השני הרגיל לא רצה לשמוע כי אזניו נאטמו הוא ישמע לקול השופר הטמא, הפסול, בעל כרחו ישמע.

ואף הוא יוצא ידי חובה, גם לאומיות זו של השוט, של "צרת היהודים",

גם בה יש מן הגאולה.

(עיבוד לדברי הרב אברהם יצחק הכהן קוק, שנאמרו בעל פה בראש השנה תרצ"ד – 1934, בעקבות עליית הנאצים בגרמניה)

נבין טוב יותר את דברי של הרב קוק :

- מהם שני הדימויים לשני סוגי העליה לארץ במקור הראשון ומה ההבדל ביניהם?
- על פי המקור השני- כצד בא לידי ביטוי במציאות ההיסטורית- קול השופר הקורא לגאולת עם ישראל בארצו? אילו מניעים שונים יכולים להביא לשיבת יהודים לארצם ?
- באיזו מידה, לדעתכם או מניסיונכם יכול להיות ההבדל בין מי שעלו לארץ כמו עננים שהוסעו בעל כורח על ידי רוח לבין מי שעלו לארץ כמו יונים שחזרו אל הקן מבחינת הליך הקליטה וההשתלבות בארץ?
- מה יכול להיות ההבדל בין מי שעלו בעקבות רצון לגאולה לאומית או למימוש רוחני שאי אפשר היה לממש בגלות לבין מי שעלה לארץ רק כי לא הייתה לו אפשרות להישאר בארץ המוצא שלו בגלל צרות וקשיים ?

ובאופן אישי :

- איזה מן הדימויים האלה מתאים ביותר לתיאור נסיבות העליה שלכם, של המשפחה שלכם או של תלמידים בכיתה ובבית הספר שלכם?
- מה יכולה להיות הדרך לסייע לקליטה ולהשתלבות גם של תלמידים שהם או משפחותיהם עלו לארץ בנסיבות מורכבות שלא היו בשליטתם (ולולא נסיבות אלה הם לא היו עולים לארץ)?
- באילו אופנים, היכן וכיצד חשוב לגלות רגישות והבנה לנסיבות העלייה של תלמידים?

עליה או הגירה ?

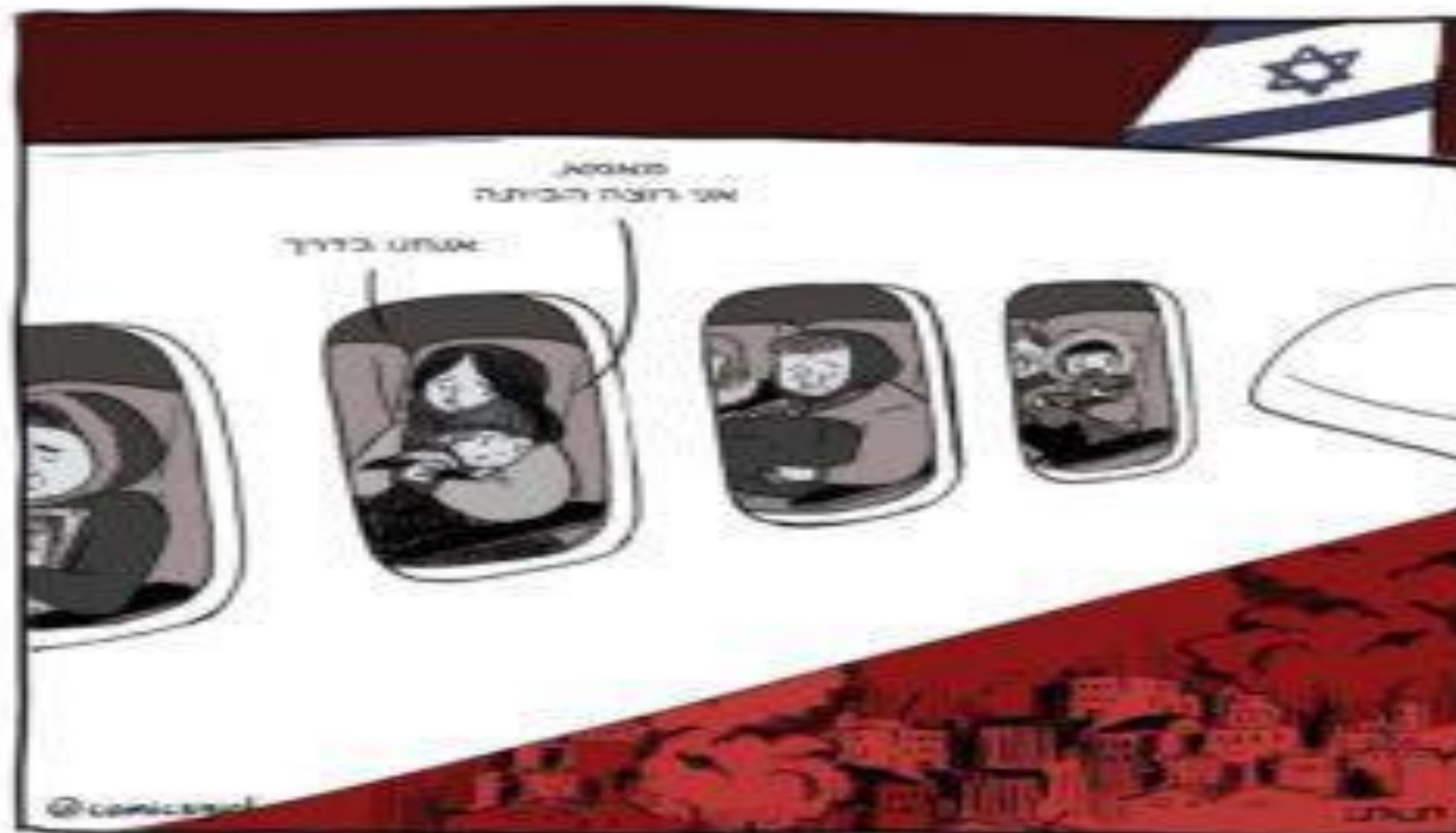

מהן נקודות הדמיון ומהם ההבדלים בין האנשים המוצגים בסרטון לבין עולים חדשים בישראל?

עולים או מהגרים ?

מה אתם רואים בתמונה? עולים או מהגרים?
מהו הבית שעליו הם מדברים?

✓ עם מי מבין הדוברים או המוצגים בסרטונים או בתמונה הזדהיתם ?

✓ האם מעבר מארץ אחרת לישראל הוא בעיניכם עליה או הגירה?

✓ האם התשובה קשורה בעיניכם למניעים שגרמו לעליה ולהקשר ההיסטורי והפוליטי שבו היא

התרחשה?

✓ האם אתם רואים בגל הפליטים מאוקראינה גל של עליה או של הגירה?

✓ האם לדעתכם ארץ ישראל יכולה לשמש מקום בטוח עבור פליטים יהודים או צאצאי יהודים

("זרע ישראל") מכל העולם?

✓ האם היא חייבת לשמש מקלט בטוח מסוג זה ? האם קיים גבול לחובה הזו ?

✓ כיצד אפשר לגרום גם למי שבא לכאן כמהגר להרגיש שהוא באמת עלה ושידרג את חייו

כתוצאה מהמעבר לחיות בארץ ישראל?

✓ מה תלו בנו ומה תלוי בעולים עצמם?

ארבעת מודלים אפשריים לקליטת עולים ומהגרים :

. **אסימילציה (היטמעות)** - אימוץ ערכי התרבות השלטת בחברה הישראלית שבה נקלטו. לעיתים זה נעשה מתוך רצונם החופשי של העולים ולעיתים מתוך כניעה לתביעות החברה החדשה, כדי להידמות אליה.

. **אינטגרציה (שילוב)** - אימוץ חלק מן הדפוסים התרבותיים החדשים של החברה הישראלית הקולטת, אך בה בעת שמירה על חלק מן הדפוסים של תרבותם הישנה. זאת, בשל הרצון לשמור, לפחות באופן חלקי, על זהותם הקודמת ובשל הצורך שלהם בהמשכיות, שייכות והערכה עצמית, הנקשרים עבורם לארץ המוצא שלהם ולתרבות שממנה באו לישראל.

. **סגרגציה (התבדלות)** - שמירה על דפוסי התנהגות ועל ערכים תרבותיים של ארץ המוצא, ללא אימוץ הדפוסים החדשים של החברה הקולטת. לרוב, יבוא מודל זה לידי ביטוי כאשר קבוצת הרוב בחברה השלטת לא תקבל אותם או מתוך התנגדות לתרבות, להתנהגות ולערכים של החברה החדשה.

. **מרגינליזציה (שוליות)** - חוסר יכולת ליצור קשר עם החברה הישראלית הקולטת ולהתחבר לערכיה ולתרבותה והידחקות לשולי החברה. מודל זה יכול לבוא לידי ביטוי מתוך הלם תרבותי שעלול להוביל לתחושות של אבדן, ניתוק, אי-שייכות וניכור.

להרחבה - החברה הישראלית - חברת מהגרים.

➤ מבין ארבעת המודלים,

מהו המודל האופטימלי שצריך לשאוף אליו ?

למה דווקא הוא?

➤ מה אפשר לעשות כדי למנוע השתלבות במודלים הפחות מוצלחים?

בשקופיות הבאות הצעות לטקסטים ולסרטונים המדגימים מודלים שונים של קליטה והיטמעות :

- לאיזה מן המודלים מתאימה ההשתלבות שבאה לידי ביטוי בסרטון או בטקסט?
- באיזו מידה השפיעו נסיבות העליה על אופן ההשתלבות ולאילו עוד נסיבות יכולה הייתה להיות השפעה?
- מה אפשר לעשות כדי שההשתלבות של העולים בישראל תהיה מיטבית למרות ההשפעה האפשרית של נסיבות העליה ושל מורכבויות אחרות ?

אָרן / לאה גולדברג

פֿאן לא אָשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוֹקֵה.
פֿאן לא יִחַבֵּשׁ הָעֵץ מִצְנַפֶּת שְׁלֵג,
אָבֵל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יְלָדוֹתַי שְׁקָמָה לְתַחֲיָה.

צִלְצוֹל הַמַּחֲטִים : הִיָּה הִיָּה - - -
אֶקְרָא מוֹלָדֶת לְמַרְחֵב-הַשְּׁלֵג,
לְקַרְח יִרְקָרֵק כּוֹבֵל הַפֶּלֶג,
לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה.

אוֹלֵי רַק צִפְרֵי-מָסַע יוֹדְעוֹת -
פֶּשֶׁהוּ תְּלוּיּוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם -
אֶת זֶה הַפֶּאֶב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלָדוֹת.

אֶתְכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פַעַמִּים,
אֶתְכֶם אֲנִי צִמְחָתִי, אֲרָנִים,
וְשָׁרְשֵׁי בְּשָׁנֵי נוֹפִים שׁוֹנִים.

"סגן המנהל של בית ספר ישורון, המורה יעקב כהן מבית וגן, אהב את ילדי בית מזמיל.

יום אחד החליט שילדי בית מזמיל יציגו הצגה. כל המורים ביטלו את מחשבתו.

"אין סיכוי!"

"אולי קודם יקראו ילדי העולים פיסקה אחת מן המקראה "פסיעות" בעברית נכונה ואחר כך יציגו הצגות?"

"מה עולה על דעתך? סמאדג'ה ילמד תפקיד על פה?... הרי משפט אחד בעברית אין הם יודעים לומר!"

אבל יעקב כהן לא ויתר. הילדים התלהבו. חודשים עמלו על ההצגה. "המעפילים" היה שמה.

דדה הכין במשך שבועות ציורים ענקיים של גלי ים, הרוש בנה ספינה נפלאה מלוחות עץ, שגלגלי הצלה היו

מחוברים בדופנותיה, והיה למפקד המעפילים. קסלסי היה מפקד הספינה הבריטית,

יוסף נתמנה לקצין בריטי עם דרגות על כתפיו ואקדח למותניו, שרגא היה הקריין, כל השאר היו מעפילים, זקנים

וזקנות, ילדים ותינוקות בחיק אימותיהן. ...המסעדה של בית הספר,

שבימים כתיקונם אכלו בה הילדים אטריות עם סוכר וקינמון, דג פילה וגזר מגורר, הפכה לאולם מפואר. נדחקו בו

כל ההורים מן המעברה, צופים בהנאה בבניהם. גם אבא היה שם, כולו נרגש.

אמא אחת בהצגה, תלמידת כיתה ד', שושנה פרץ משיכון עלים, הרימה ילד קטן והתריסה במפקד הבריטי:
"הלא הוא יוסף, זה בני, ניצול יחיד הוא מן המחנה. מהגטו הברחתי אותו. למה אתם חוסמים אותנו, למה?
לא תוכלו לנו! אנו חפצי חיים!"

ואז פנה שרגא לקהל ואמר: "יעצרו את הילד הקטן? יעצרו?"

כולם צעקו במקלה: "לא! לא!"

ושרגא המשיך: "יצליח לעלות לחופי ארץ ישראל?"

וכולם צעקו: "כן! כן!"

העולים ממרוקו ומלוב ומפרס מחאו כפיים בהתלהבות, הרוש הניף את כובע מפקד הספינה והודה לקהל.

כל השחקנים עמדו בשורה, אוחזים ידיים ושרים: "כי עוד נמשכת השרשרת".

מאז אותה הצגה עלתה קרנם של ילדי בית מזמיל בעיני המורים.

(הרב חיים סבתו, מתוך עמודים 19-21 בספר "בשפריר חביון")

מתחת לפני האדמה / אלי אליהו

ומה לעשות שאצלי

הנתונים הצליח ובגדד

מתה. ולא נותרה

אלא המוסיקה שהיה אבי

שומע בתחנות הבושה,

כשהמתין בסניון המת-קרקעי,

לקחת אותי אל צבא העם

בדרךכו לעבודה.

ולא אשכח לעולם

את עציב ידו המגוששת

אחר העברית, להחליף מהר,

לפני שיוצאים ועולים

מעל פני האדמה.

והנה קטעים אפשריים לצפייה המתארים גם הם מודלים שונים של
השתלבות :

כאן דוקו- שחורות- על נערים ממוצא אתיופי בשכונות מצוקה

30 שנה לעליה ההמונית מברית המועצות

על נערים עולים מצרפת בישראל

בתפילה שימשיכו ויתקיימו בנו גם דברי הנביא:

" וְנָשָׂא נֶס לַגּוֹיִם וְאַסַּף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל

וְנִפְצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ".

(ישעיה, פרק יא, פסוק יב)

